

**Новий підхід до використання результатів
енергетичного аналізу в овочівництві**

Зараз на Україні все гостріше виступає товарний дисбаланс, коли товаровиробник не має змогу придбати продукцію промисловості по причині низької купівельної спроможності.

На думку видатних економістів-аграрників України, повинна бути єдина методика розрахунку ціни на всю продукцію народного господарства.

Ми вважаємо, що таку методику можна розробити за допомогою енергетичного аналізу на виробництво овочевої продукції. Заключним етапом при застосуванні енергетичних еквівалентів є ціни, які можна назвати паритетними, і тим самим, усунути дисбаланс між продукцією промисловості і сільського господарства. Для визначення еквівалентних цін нами був розроблений алгоритм для вирішення цієї задачі на персональному комп'ютері з урахуванням методичних підходів до складу показників виробничої собівартості, комерційної собівартості, закупівельних та роздрібних цін, які б забезпечували виробництво продукції на розвинутій основі. Результати одержані для цибулі- ріпки показано на таблиці. Алгоритм є універсальним для усіх овочевих культур, для його застосування фізичний обсяг затрат матеріальних та трудових ресурсів необхідно брати з технологічної карти. Переведення енергетичних витрат через усереднений енергетичний еквівалент праці K здійснюється окремо для кожної овочевої культури через різні затрати праці механізаторів, трактористів та інших робітників.

Для цибулі-ріпки з насіння K дорівнює 41158,5 Дж. Вартість однієї людино-години при сучасному рівні оплати праці в місяць 131 гривня становить 0,72 грн., тому перемножив одержані дані на 0,72, ми отримуємо вартість енергетичних затрат в переведенні на оплату праці. Далі на заробітну плату

Розділ 5. Вдосконалення обліку та контролю, основи ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

додаються нарахування в розмірі 58 % та накладні витрати (10 %) та інші прямі (25 %) на заробітну плату з нарахуваннями. Описаний принцип розрахунку надалі слід проводити величинами, що показують затрати енергії чи коштів всього, а не елементами розподіляти їх згідно структури. Повні або комерційні затрати вміщують в себе виробничі затрати, затрати на реалізацію продукції, на використання землі, на податок на додану вартість. Далі додаємо затрати на розширення і відтворення виробництва 36 %, на премії та стимулювання праці 10 %, затрати на підтримання рівня рентабельності на рівні 40 %, одержуємо роздрібну вартість валової продукції з 1 га 1000 грн, роздрібну вартість 1 ц овочів.

Ділення поелементних грошових затрат на кількість людино-годин, на кг сільськогосподарської техніки та паливо, на добрива та зрошувальні норми надає нам ціну на кожну з перерахованих одиниць затрат з усіма нарахуваннями від виробничої собівартості до ціни на конкретний вид овочевої продукції.

Висновок про паритетність цін підкреслює вартість одиниці енергії усіх видів затрат, що надається в кінці таблиці.

Наведені дані про розробку паритетних цін на продукцію промисловості і сільського господарства підтвердили, що використаний підхід до визначення вартості продукції, коли в основу розрахунку покладений показник праці, як єдине джерело і мірило вартості за відомим визначенням основоположників класичної політичної економіки було доцільним і одержані результати виявилися неопростовними. Показником еквівалентності одержаних цін є однаковий рівень вартості одиниці витраченої енергії по кожному із поелементного виду затрат, які складають загальну вартість одиниці продукції. При однаковій вартості одиниці енергії по різним затратам для цибулі-ріпки 0,000019 грн. за 1 ккал одержана різна ціна фізичної одиниці кожного виду підсумкового елемента затрат, яка є паритетною між промисловістю і селом.

Розділ 5. Вдосконалення обліку та контролю, основи ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Розрахунок еквівалентної вартості цибулі-ріпки при урожайності 200 ц/га

Показники	Оплата праці	Амортизація і поточний ремонт техніки	Паливо	Добрива	Вода	Всього
Енерговитрати на вирощування з нарахуванням на заробітну плату, накладними та іншими прямими затратами, грн/Дж	48,61	10,75	19,33	17,97	3,66	100,32
Структура затрат, %	48,5	10,7	19,3	17,9	3,6	100
Фізичний обсяг	1181,1	717	378	40000	1750	
Одиниці виміру	люд.-год.	Кг	кг	кг	м ³	
Енерговитрати в перерахунку на енергетичний еквівалент праці (41158,5 Дж)	1181,1	6261,2	469,6	436,6	88,9	2437,5
Вартість енергозатрат в переведенні на оплату праці (0,72 грн), грн	850,4	188,1	338,1	314,4	64,0	1755,0
Нарахування на заробітну плату 58%, накладні та інші прямі затрати, грн	630,0	138,0	253,1	232,2	42,5	1295,8
Виробничі затрати на 1 га, грн	1480,4	326,1	591,2	546,6	106,5	3050,8
Виробнича собівартість 1 ц, грн	7,4	1,63	2,94	2,73	0,55	15,25
Затрати на реалізацію (30%), грн	443,9	97,9	176,6	163,8	32,9	915,2
Затрати на використання землі (30%), грн	443,9	97,9	176,6	163,8	32,9	915,2
Податок на добавлену вартість (28%), грн	414,3	91,4	164,9	152,9	399	854,2
Повні затрати на 1 га, грн	2782,5	613,4	1109,3	1027,1	203,1	5735,4
Повна собівартість 1 ц, грн	13,21	3,07	5,55	5,14	1,02	28,69
Затрати на розширене відтворення виробництва (36%), стимулювання праці, премії (10%) та рівень рента-бельності (40%), грн	1124,5	248,1	447,5	415,0	83,5	2318,6
Роздрібна вартість валової продукції з 1 га, грн	3906,2	861,8	1554,4	1441,7	289,9	8054,0
Роздрібна вартість 1 ц цибулі, грн	19,53	4,31	7,77	7,21	1,45	40,27
Вартість фізичної одиниці, грн	3,31	1,20	4,11	0,04	0,17	
Вартість 1 Дж, грн	0,00008	0,00008	0,00008	0,00008	0,00008	0,00008
Вартість 1 ккал, грн	0,000019	0,000019	0,000019	0,000019	0,000019	0,000019

Розділ 5. Вдосконалення ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ, ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Дані таблиці свідчать, що при сучасному рівні оплати праці однієї людино-години 0,72 гривні співвідношення інших цін коливаються від 1,28 до 0,01 разів. Найбільша розбіжність має місце між паливно-мастильних та вартістю одиниці органічних добрив матеріалів. Вартість 1 кг палива майже в 100 разів повинна бути більшою ніж вартість 1 кг навозу і становити 4,11 та 0,04 грн. Вартість одиниці ваги сільськогосподарської техніки, яка по енерговитратах порівняно до оплати праці в 3-6 разів нижче: вартість 1 людино-години дорівнює 3,31 грн., а 1 кг техніки- 1,20 грн. Отже, при оплаті праці одного працівника 131 грн. в місяць вартість одного трактора вагою 5000 кг повинна дорівнювати 60000 грн.

З іншого боку одержані еквіваленти паритетних цін можна використовувати для регулювання рівня затрат між сільським господарством і промисловістю при визначенні існуючих цін на промислову продукцію для села. Наприклад, якщо один трактор вагою 5000 кг зараз коштує 150-180 тис грн., то обсяг дотації селу можна визначити збільшенням рівня оплати праці в 3 рази.